

Lokalsiosios istorijos pamokos

Turbūt dažnas sutiks, jog mokiniams ir mokytojams reikalingi formalūs ir neformalūs įkvėpimų šaltiniai. Įsibėgėjus vasarai, kada sužydėjo lauko gėlės, Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti direktoriaus pavaduotoja, švietimo programų koordinatorė Ingrida Vilkienė, kartu su Ariogalos gimnazijos direktoriumi Arvydu Stankumi, Tolerancijos centro vadove istorijos mokytoja metodininke Rasa Zakaite pakvietė mokytojus, kitus švietimo darbuotojus, kultūros specialistus į dviejų dienų seminarą gyvai pagilinti lokalsiosios istorijos žinias, jos panaudojimo galimybes. Grupės dalyviai, kurių darbo ir gyvenamoji geografija – nuo Vilniaus iki Klaipėdos, lankėsi Balbieriškyje, Merkinėje, Dubysos regioniniame parke bei Tytuvėnuose.

Prie Nemuno kilpos

„Mėlynaki Nemunėli, leisk bangą palytėt...“ – žinomos dainos žodžiais prie didžiausios Lietuvoje upės kilpos Balbieriškyje kalbėjo Ariogalos gimnazijos mokytoja Rasa. Legendomis apipintą miestelio istoriją nuo seniausių laikų iki šiandien, klestėjimą ir praradimus epizodiškai pristatė Balbieriškio kultūros namų Tolerancijos ugdymo centro vadovas Rimantas Sidaravičius, jam antrina vietos pagrindinės mokyklos direktorius Stasys Valančius. Pasakojimo kelias veda į miestelio centrą, kur po 2013 metų gaisro klebono Remigijaus Veprausko rūpesčiu, tikinčiųjų, geros valios žmonių ir pagrindinio rėmėjo Arvydo Paukštės lėšomis stovi naujai pastatyta Šv. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia. „Dievas mus mylėjo“ – evangelizuotoje aplinkoje sako klebonas R. Veprauskas. – „kad pavyko tai pastatyti, tarsi stebuklas, jog reikiamu metu atsirado rėmėjai, kurių niekas nesitikėjo.“

Balbieriškio kultūros centre skambėjo tarcetas, kolektyvo vadovė Neringa Garmuvienė transliavo muzikinius kūrinius, o Audriaus Mitrulevičiaus įmonė suteikė galimybę paskanauti kulinarinio paveldo.

Karaliaus meilės ir mirties miestas Merkinė

Seminaro dalyvius pasitiko senojo miesto širdis su akcentu – rotušės aikšte – pavadinta Stepono Dariaus ir Stasio Girėno vardu. Buvusios cerkvės vietoje, kuri pastatyta iš senosios rotušės plytų, dabar įsikūręs muziejus. Jo direktorius Mindaugas Černiauskas tarsi varto kronikos lapus. XIV amžiuje pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėta Merkinė, kaip viena svarbiausių Lietuvos tvirtovių, vėliau augo ir plėtėsi, gavo laisvojo miesto – Magdeburgo teises. Merkinėje apsidodavo Lietuvos valdovai, klestėjo amatai ir prekyba, sugyveno įvairių tautybių žmonės, čia buvo apgyvendinta Abiejų Tautų Respublikos karaliaus Vladislavo Vazos IV-ojo mylima ukrainietė ir 1648 m. name, išlikusiame iki šių dienų, baigė gyvenimą pats valdovas. Merkinės aukso amžius baigiasi XVII amžiaus II pusėje, kada miestas nusiaubiamas rusų kariuomenės ir buvusio klestėjimo nebeatgavo. Tolimesnės okupacijos, maras, I pasaulinis karas, tarpukaris, su tuomet veikusiu inteligentų klubu, sovietinė ir nacių okupacija, kada 1941-09-10 gretimame miške nužudyta virš aštuonių šimtų žydų tautybės vietinių gyventojų, pasipriešinimas sovietinimui, mokyklos stadiono įrengimas egzekucijų ir kapaviečių vietoje – tarsi vadovėlis iliustruotas autentika.

Kur teka Dubysa...

Apie 10km nuo Raseinių, Baisogalos link, įsikūręs Dubysos regioninio parko lankytojų centras. Čia edukacine programa buvo pristatytas Dubysos slėnis – vienas vaizdingiausių erozinio upės slėnio kraštovaizdžio pavyzdžių Lietuvoje, su augmenija, gyvūnija, kultūros paveldo objektais.

Tytuvėnų perlas ir netektys

Tytuvėnų bažnyčios statytos 1614 metais kartu su vienuolyno ansambliu. Galima sakyti, jog gidės Rūtos lūpomis skaitomi nerasti vienuolyno dienoraščiai, traukiantys tam tikru egzotiškumu. Šalia miestelio pasiekimų, greta eina netektys ir praradimai. Vakarinėje miestelio dalyje aplankėme 1864 m. sukilėlio kapą, o už keleto šimtų metrų praeiname simbolinį Atminties kelią lygiai prieš 80 metų, kaip rašoma paminkle nacistų ir jų talkininkų nužudytiems 40-čiai žydų tautybės vyrų, pagerbti.

Galima sakyti, jog seminaras „Lokali istorija, jos panaudojimas ugdymo procese. Pažintis su XX a. istorijos įvykiais Balbieriškyje ir Merkinėje“, buvo skirtas Tolerancijos ugdymo centrų mokytojams. Aplankytuose miesteliuose pastebima tendencija, jog jų valdytojas bei rūpintojas yra bendruomenė, mokykla, apimanti toje teritorijoje gyvenančius ir dirbančius žmones. Duota pradžia nerašytai sutarčiai, kuria tiek skirtingą instituciją, tiek gyventojai įsipareigoja rūpintis sava teritorija. Sakant „rūpintis“, omenyje turimas ne tik teritorijos išsaugojimo, bet ir naudojimo būdas, kada žvelgiama ne tik į dabartį, bet ir į ateitį bei siekiama gerinti, o ne tik vartoti kultūrinį paveldą. Kaip žinia, ypač tai aktualu šiandien, tenkinant vis didėjančią kultūrinio turizmo poreikį.

Arūnas Mikalauskas

Klaipėdos r.

Veiviržėnų Jurgio Šaulio gimnazijos

istorijos ir pilietiškumo pagrindų mokytojas